

Scenariusze zajęć profilaktycznych na temat hazardu dla uczniów szkoły podstawowej

KAROLINA VAN LAERE

WPROWADZENIE

W profilaktyce zachowań problemowych istotne jest uwzględnianie różnych czynników chroniących. W przypadku profilaktyki uzależnień behawioralnych szczególnego znaczenia nabiera rozwijanie umiejętności psychospołecznych. Z tego też względu proponowane zajęcia zostały tak opracowane, aby dostarczyły dzieciom nie tylko niezbędnych informacji na temat tego, czym jest hazard i jakie niesie za sobą destrukcyjne skutki. Nie mniej ważne jest bowiem kształtowanie postaw odpowiedzialności oraz umiejętności psychologicznych i społecznych

chroniących przed podejmowaniem problemowych zachowań, w szczególności, hazardu. Oba z przedstawionych scenariuszy służą wzmocnieniu postawy odpowiedzialności za dokonywane przez siebie wybory. Pierwsze zajęcia zostały skoncentrowane przede wszystkim wokół kształtowania umiejętności podejmowania decyzji i dokonywania konstruktywnych wyborów. Drugi ze scenariuszy natomiast ogniskuje się na samym zjawisku hazardu i dostarcza podstawowej wiedzy na temat związanych z nim zagrożeń.

Temat: Wiem, czego chcę! – o sztuce podejmowania decyzji

CELE:

- rozwinięcie umiejętności racjonalnego podejmowania decyzji
- rozwinięcie umiejętności analizowania swoich odczuć towarzyszących dokonywaniu wyborów

POMOCE DYDAKTYCZNE:

- kartki papieru
- duże arkusze białego papieru
- flamastry
- karta menu przygotowana wg instrukcji

CZAS Trwania: 2x45 min

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

1. Wprowadzenie. Nauczyciel wprowadza uczniów do tematu lekcji wyjaśniając, że będą zajmować się zagadnieniami związanymi z podejmowaniem decyzji i dokonywaniem wyborów. Kontynuuje swoje wprowadzenie, wskazując, że niekiedy mówimy o kimś, że podjął przemyślaną decyzję, a innym razem wydaje się nam, że była ona nieprzemyślana. Nauczyciel na jednym arkuszu papieru zapisuje hasło „przemyślana decyzja”, a na drugim „nieprzemyślana decyzja”. Następnie pyta uczniów, co to znaczy podjąć przemyślaną i nieprzemyślaną decyzję? Spostrzeżenia uczniów zapisuje pod odpowiednimi hasłami.

W podsumowaniu nauczyciel podkreśla, że podejmowanie przemyślanej decyzji wiąże się z analizowaniem pozytywnych oraz negatywnych skutków danego rozwiązania z uwzględnieniem tego, co jest dla nas ważne i co ma dla nas wartość. Podejmowanie decyzji wiąże się również z braniem odpowiedzialności za siebie.

Nauczyciel pyta uczniów, z czym kojarzy im się pojęcie „odpowiedzialność”.

Uwaga. Odpowiedzialność to postawa, która wiąże się ze świadomością konsekwencji podejmowanego przez nas działania i braniem pod uwagę innych osób (szczególnie w sytuacji, jeżeli mogłoby to komukolwiek przynieść szkodę) oraz ponoszeniem ewentualnych negatywnych konsekwencji swoich wyborów.

Nauczyciel podkreśla przy tym, że z biegiem czasu będą nabywali coraz więcej praw aż do osiągnięcia pełnoletniości. Posiadanie praw i przywilejów, które wiążą się z dorosłością, niesie za sobą dużo większą odpowiedzialność. Przygotowują się do tego etapu, ucząc się jej od najmłodszych lat.

2. Ćwiczenie. Nauczyciel dzieli uczniów na grupy. Wyjaśnia, że podczas ćwiczenia, które za chwilę wykonają, będą musieli w grupach podjąć decyzje i dokonać pewnych wyborów. Każda grupa otrzymuje instrukcję, kartę menu restauracji „Florentynka” – **Dania główne**, arkusz papieru oraz flamastry.

Instrukcja. Jesteście grupą turystów, która po kilku godzinach zwiedzania wpadła do restauracji „Florentynka” na obiad. Wszyscy jesteście bardzo głodni i spragnieni. Restauracja, do której trafiliście, serwuje miejscowe specjały oraz dania tradycyjne. Do dyspozycji macie określoną ilość pieniędzy. Możecie wydać maksymalnie 20 zł na osobę. Waszym zadaniem jest wybranie dań z karty menu. Na jednej stronie karty znajdują się dania główne tradycyjne, a na drugiej specjały. Do każdego dania głównego podawany jest kompot gratis. Niestety kelner nie potrafi wyjaśnić Wam szczegółów dotyczących potraw nietradycyjnych. W ich wyborze musicie się zdecydować na własną intuicję. Słyszeliście, że kuchnia w tej okolicy jest znana z bardzo dobrego smaku. Nie macie jednak pewności, czy Wam przypadnie do gustu. Wiecie, że kolejno posiłek będzie wieczorem, ok. 19.00. Teraz jest godzina 14.00.

Karta menu restauracji „Florentynka”

Menu tradycyjne restauracji „Florentynka”

Zupy:

- Ø zupa pomidorowa z makaronem 4 zł
- Ø zupa kurupnik 4 zł
- Ø zupa grzybowa 5 zł
- Ø rosół 4 zł

Drugie danie:

- Ø filet z kurczaka w panierce, frytki i surówka 13 zł
- Ø kotlet schabowy, ziemniaki i surówka 14 zł
- Ø filet z dorsza, ryż, surówka 13 zł
- Ø spaghetti bolonese, surówka 13 zł

Specjały restauracji „Florentynka”

- Ø Gratin dauphinois à la mixte 20 zł
- Ø Zabnicapò burgundzku 21 zł
- Ø Patat asbravas gegas 20 zł
- Ø Chilli con carne 19 zł

Nauczyciel upewnia się, czy wszystkie grupy zapoznały się z instrukcją i ją zrozumiały. Uczniowie mają na wykonanie zadania ok. 10 min.

Omówienie ćwiczenia. Grupy kolejno przedstawiają swoje zamówienia. Opowiadają również o tym, czym się kierowali wybierając swoje dania. Pytania pomocnicze:

- Ile osób w grupie zdecydowało się na dania tradycyjne, a ile osób na specjały?
- Co braлиście pod uwagę podejmując takie decyzje: smak, cenę itp.?
- Co przemawiało za tym, żeby wybrać danie tradycyjne, a co za tym, aby wybrać specjal?
- Jakie ryzyko wiązało się z zamówieniem dania tradycyjnego, a jakie specjalu?

Komentarz do ćwiczenia: Zamówienie zarówno dania tradycyjnego, jak i specjalu ma swoje pozytywne, jak i negatywne strony. Zamawiając danie tradycyjne goście restauracji tracą szansę poznania czegoś nowego, natomiast zamówienie czegoś nieznanego wiąże się z ryzykiem, że przez następne godziny będzie się głodnym. Prawdopodobnie młodsze dzieci będą przede wszystkim wybierały dania tradycyjne, czyli takie, które zwykle lubią najbardziej. Wśród starszych dzieci ta dysproporcja zmniejszy się na korzyść dań nietradycyjnych. Prawdopodobnie bowiem większe znaczenie nabierze dla nich ciekawość nowych rzeczy. Warto pamiętać, że istnieje również rozwiązanie, umożliwiające zaspokojenie zarówno głodu, jak i ciekawości. W grupie mogą zamówić kilka potraw tradycyjnych i któryś ze specjalów, a następnie podzielić się nimi między sobą. To rozwiązanie wydaje się najbardziej korzystne. Nie ryzykują bowiem, że zostaną głodni na resztę dnia, a jednocześnie zyskują szansę poznania czegoś nowego. Nie należy jednak podpowiadać dzieciom, lepiej jest poczekać na uczniowską inicjatywę i pomysłowość. Takie rozwiązanie może odpowiedzieć nauczyciel, ale po omówieniu ćwiczenia.

3. Praca na forum. Nauczyciel mówi o tym, że tak naprawdę każdego dnia jesteśmy stawiani w sytuacjach, w których musimy podejmować różne decyzje: od takich, których ryzyko jest niewielkie (jak np. wybór ubrania o poranku), po dużo bardziej ryzykowne (np. jazdę w autobusie „na gapę” czy hazard).

Nauczyciel pyta uczniów, co to znaczy „ryzyko”. Zapisuje hasło „ryzyko” na dużym arkuszu papieru. Następnie dopytuje o skojarzenia uczniów.

Uwaga. Ryzyko wiąże się z taką sytuacją, w której podejmując jakieś działanie możemy coś zyskać lub stracić. W zależności od tego, jak bardzo prawdopodobne jest, że możemy stracić coś ważnego dla nas, ryzyko się zmniejsza lub zwiększa.

4. Miniwykład. Nauczyciel wyjaśnia, że zanim podejmiemy decyzje, szczególnie takie, w których istnieje niebezpieczeństwo, że możemy stracić coś ważnego dla siebie (np. zdrowie, czyjąś przyjaźń, pieniądze itp.), warto się dobrze zastanowić. Pomocne jest w tym drzewko decyzyjne. Nauczyciel przedstawia model drzewka decyzyjnego.

Uwaga. Drzewko decyzyjne to metoda graficznego zapisu dyskusji, mająca zastosowanie w podejmowaniu decyzji w sytuacji

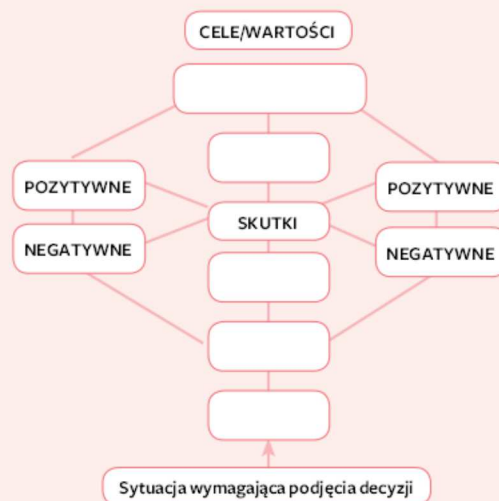
problemowej. Uczniowie zastanawiają się nad skutkami najróżniejszych rozwiązań, oceniają je pod względem przyjętych celów i wartości. Dzięki niej uczniowie rozwijają umiejętność krytycznego myślenia, dobierania argumentów i kontrargumentów, przewidywania skutków swoich decyzji.

Etapy pracy z drzewkiem decyzyjnym:

- 1) Określenie problemu wymagającego rozważania i podjęcia decyzji.
- 2) Wyszukiwanie rozwiązań.
- 3) Znalezienie zalet i wad poszczególnych rozwiązań.
- 4) Wypisanie celów i wartości znaczących dla osób podejmujących decyzje.
- 5) Ostateczne podjęcie decyzji wraz z jej uzasadnieniem.

Nauczyciel dla lepszego zilustrowania modelu wspólnie z uczniami dokonuje przykładowej analizy, np. „bardzo szybka jazda rowerem”. Skutki pozytywne: adrenalina, silne emocje, szybsze przemieszczenie się itp.; skutki negatywne: utrata panowania nad rowerem, wywrotka, urazy i złamania, ból, narażenie na utratę zdrowia własnego i/lub kogoś innego itp.; cele/wartości: zdrowie, dobre samopoczucie itp.

Schemat drzewka decyzyjnego:

5. Ćwiczenie. Nauczyciel dzieli uczniów na grupy. Każda z grup otrzymuje duży arkusz papieru, flamastry oraz opis przypadku. Zadaniem grup będzie podjęcie decyzji w imieniu opisanej postaci na podstawie wniosków wynikających z przeprowadzenia drzewka decyzyjnego.

Uwaga. Podczas tworzenia opisów przypadków warto podzielić je na dwie grupy: takie, w których jasno określone jest to, co dla poszczególnych postaci jest w życiu ważne, jakie mają wartości oraz na takie, w których nie będzie to jasno przedstawione.

Przykładowe opisy przypadków:

Przypadek 1

Kamila znalazła portfel, w którym jest 125 zł. Wewnątrz jest legitymacja z nazwiskiem i adresem właściciela. Te pieniądze przydałyby się Kamili. Mogłaby kupić sobie wymarzone rolki, z drugiej strony wie, że oznaczałoby to, że ktoś inny w jej wieku, nie będzie mógł ich wydać na swoje potrzeby. Zastanawia się, co ma zrobić.